

dr hab. Danuta Umiastowska prof. US
Uniwersytet Szczeciński
Wydział Kultury Fizycznej i Zdrowia
Instytut Nauk o Kulturze Fizycznej

Recenzja
rozprawy doktorskiej mgra Krystiana Rubajczyka pt. *Efekt daty*
urodzenia w wybranych grach zespołowych w Polsce

Termin *relative age effect* pojawił się pod koniec lat osiemdziesiątych XX. wieku, początkowo w środowisku kanadyjskich badaczy i od tamtych czasów wywołuje zainteresowanie tym problemem zarówno w indywidualnych, jak i zespołowych dyscyplinach sportowych. Istnieją także badania tego zjawiska poza obszarem sportowym (młodzież szkolna, grupa nauczycieli akademickich i prezesów dużych międzynarodowych korporacji) potwierdzające wpływ terminu urodzenia na sukcesy szkolne lub zawodowe. Problem efektu daty urodzenia jest szczególnie istotny u zawodników w młodszym wieku, ze względu na różnice między wiekiem biologicznym a wiekiem metrykalnym

Stąd też podjęcie tego zagadnienia w przedstawionych do recenzji osiągnięciach naukowych uważam za zasadne i spełniające wymagania stawiane pracom osób ubiegających się o uzyskanie stopnia naukowego. Podstawą formalną wykonania recenzji jest skierowane do mnie pismo Przewodniczącego Rady Kolegium Naukowego Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu prof. dra hab. Marka Woźniewskiego z dnia 15 października 2020 roku.

Przedstawiona do oceny rozprawa doktorska stanowi monotematyczny cykl trzech oryginalnych artykułów naukowych. Zgodnie z art. 187, pkt 3 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018 poz. 1668) Doktorant przedkłada trzy oryginalne artykuły o łącznej punktacji 310 pkt.

MNiSW (w oparciu o opublikowaną listę czasopism z 2020 roku) oraz wskaźniku Impact Factor (IF) 5,378. Są to trzy niezależne artykuły, w których Doktorant jest pierwszym autorem i dotyczą efektu daty urodzenia u zawodników młodzieżowej piłki koszykowej, piłki nożnej i piłki siatkowej.

Oryginalne prace badawcze poddane były ocenie przez recenzentów czasopism naukowych i w efekcie pozytywnie zaopiniowane. Nie jest zatem moim zdaniem ponowna ich recenzja, ale ustosunkowanie się do przedstawionego opracowania.

Jest to samodzielna praca Doktoranta, który w sposób analityczny i uporządkowany prezentuje syntezę wcześniej przeprowadzonych badań. Składa się ono z siedmiu części. W pierwszej Doktorant przedstawia swoje osiągnięcia naukowe oraz zamieszcza streszczenia (w języku polskim i angielskim). Część druga jest syntetycznym przedstawieniem doniesień naukowych podejmujących problematykę zjawiska *relative age effect* w zagranicznych pracach badawczych opublikowanych w latach 1999-2020. Lata ukazywania się analizowanych publikacji świadczą o aktualności tematyki podjętej przez Autora opracowania. Część trzecia i czwarta stanowią opis podstaw metodologicznych pracy (cel badań, pytania badawcze, materiał i metody badawcze). Kolejnymi częściami są wyniki badań oraz wnioski i implikacje praktyczne. Wyniki badań dotyczą 7268 młodych koszykarek i koszykarzy, 264 piłkarzy nożnych uczestniczących w fazie finałowej Centralnej Ligi Juniorów i powołanych do reprezentacji U17-U21 oraz 4969 siatkarek i siatkarzy rywalizujących w Turnieju Nadziei Olimpijskich. Prezentowane dane pochodzą z przedziału lat 2004-2016 i są efektem analizy dokumentów źródłowych uzyskanych od związków sportowych. Wykorzystanie informacji odbyło się zgodnie z Ustawą o ochronie danych osobowych (Dz.U. 2015, poz. 2135

z późn. zm.) oraz po zatwierdzeniu procedur badawczych przez Uczelnianą Komisję Etyki Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu.

Wydaje mi się, że w sprecyzowaniu drugiego pytania badawczego (*Jaka wygląda sezonowość rozkładu dat urodzeń w populacji Polski?*) wkraść się błąd, który nieco utrudnia jego zrozumienie. Czy chodzi tu o charakterystykę sezonowości daty urodzeń? Czy też Autor chce znaleźć tu zależność między rozkładem dat urodzeń a inną zmienną? Oczekiwałamby podczas obrony interpretacji tego problemu.

Moje wątpliwości budzi sformułowany na s. 33 wniosek 2, który brzmi: *W okresie od 12. do 14. r.ż w sformalizowanych kategoriach wiekowych wprowadzić zasadę o konieczności posiadania w zgłaszanej kadrze zespołu minimum 40% zawodników urodzonych w II połowie roku kalendarzowego (w tym minimum 10% z ostatniego kwartału). Przepisy powinny być wprowadzane przejściowo, z możliwością dostosowania się związków sportowych i klubów w tym zakresie. Po ukończeniu przez zawodnika 14. r.ż (zakończenie ośmioklasowej szkoły podstawowej) nie powinno być żadnych ograniczeń ze względu na miesiąc urodzenia w danym roku kalendarzowym. A co ma zrobić zespół, który nie wypełni wymaganego limitu zawodników urodzonych w drugiej połowie roku kalendarzowego? Jakiego zastosowałby Pan rozwiązanie?*

W ostatniej części opracowania Doktorant skoncentrował się na kluczowych działaniach dotyczących organizacji współzawodnictwa sportowego dzieci i młodzieży w wieku do 14. roku życia. Omówione zostały badania 9-letnich piłkarzy i dzieci w wieku przedszkolnym (badania Maliny i wsp. 2019, Cupeiro i wsp. 2020). Czy znane są inne wyniki dotychczasowych badań nad zjawiskiem *relative age effect* prowadzone dla tej grupy wiekowej?

Przy rozpiętości wieku 14-21 lat trafniej byłoby się posługiwać określeniem zawodniczki/zawodnicy zamiast kobiety/mężczyźni.

W ocenie końcowej przedstawionej do recenzji rozprawy doktorskiej podkreślam, że opracowanie stanowi logiczną całość i cechuje się pragmatyzmem naukowym. Potwierdza to także czytelne przedstawienie wyników badań, dobrze przeprowadzone wnioskowanie statystyczne oraz wnikliwa dyskusja nad wynikami własnych. Doktorant wykazuje umiejętność syntetycznej analizy całości uzyskanych wyników na tle dostępnego piśmiennictwa.

W końcowej konkluzji stwierdzam, że praca spełnia wymagania stawiane dysertacjom doktorskim, co kwalifikuje Doktoranta do dalszych procedur zmierzających do nadania stopnia doktora nauk o kulturze fizycznej. Jednocześnie ze względu na wysoką wartość naukową przedstawionego do recenzji osiągnięcia naukowego wnoszę o wyróżnienie rozprawy doktorskiej.

Wnoszę zatem do Rady Kolegium Naukowego Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu o dopuszczenie Pana mgra Krystiana Rubajczyka do obrony pracy doktorskiej.

Danuta Cyniakówna

Szczecin, 16 grudnia 2020 roku